

Кластер СССМ в Україні — термінологія та поняття — проект від 21.03.2022

Метою цього документу є:

- (a) запропонувати та роз'яснити **єдину термінологію** для використання у відношенні об'єктів розміщення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні;
- (b) **надавати скоординовану допомогу** процесу розміщення ВПО у комунальних центрах;
- (c) **просувати формування системного підходу** до вирішення питань тимчасового розміщення ВПО та формування перехідних / довгострокових рішень у цій сфері.

Роз'яснювальна пам'ятка для цілей адвокації: як і уся широка гуманітарна спільнота, Кластер СССМ не заохочує до створення таборів. У контексті України, створення додаткових подібних місць не відповідає існуючій на поточний момент меті. Створення місць компактного поселення відповідає політиці влади, спрямованій на забезпечення тих, хто цього потребує, тимчасовим, перехідним житлом. Створення багатофункціональних місць для довгострокового розміщення людей, таких як табори, не вважається ані бажаним, ані стабільним рішенням, поки кількість тих, хто потребує їх, не стане набагато більшою за наявні можливості приймати і розміщувати людей та поки влада на національному рівні не звернеться із проханням про надання гуманітарної підтримки. Українська влада потребує підтримки від гуманітарних організацій, щоб забезпечити нормальне управління місцями компактного поселення, а також щоб гарантувати тим, хто в них розміщений, вільний доступ до базових послуг і захисту.

Програми соціальної допомоги та можливості транзиту — це сфера відповідальності владних інститутів, а там, де вони не справляються, допомогти можуть гуманітарні організації. Учасники СССМ заохочуються підтримувати державні органи в управлінні існуючими центрами, здійснюючи моніторинг можливостей щодо розміщення. Кластер намагається уникати створення таборів, доки існують альтернативні варіанти, оскільки табори — це крайній засіб. Координаційна команда кластеру СССМ радить своїм членам для описання будь-якого місця розміщення ВПО вживати не слово "табір", а поняття "об'єкт" для більшого розуміння відповідно до українського контексту. Щодо типології "об'єктів", будь ласка, ознайомтеся з деталями нижче.

"Об'єкти" — це усі види колективних поселень, такі як координаційні центри, місця тимчасового поселення, місця компактного поселення, а також інші об'єкти, які використовуються для тимчасового розміщення ВПО та інших осіб, що постраждали від збройної агресії.

У випадку, якщо один або більше об'єктів розміщені поряд, застосовується термін "регіон"¹. Нижче ви знайдете перелік основних видів "об'єктів", їхніх особливостей, які характеризують суть роботи таких місць.

- a. **Координаційні центри** — це центри, де надаються **"денні" послуги**, такі як реєстрація переміщених осіб, направлення людей до місць тимчасового поселення, надання іншої допомоги людям в залежності від ситуації.

¹ Термін «регіон» можна визначити як «щільно заселена міська територія з високою концентрацією переміщеного населення, в тому числі тих, хто проживає в місцях компактного поселення та невеликих об'єктах, що утворились незаплановано» або «розрізнені місця в сільській місцевості з численними невеликими об'єктами в межах адміністративно-територіальної одиниці, наприклад, райони, де переміщені особи проживають поряд з приймаючою громадою, покладаючись на їхні послуги та інфраструктуру». Дивіться Глобальний документ Кластера СССМ щодо підходів для регіонів:
<https://ccmcluster.org/sites/default/files/2021-04/CCCM-area-based%20approaches.pdf>

Коментар: оскільки координаційні центри не забезпечують житлом на ніч, цей тип центрів не підпадає під мандат CCCM.

- b. Місця тимчасового поселення** — це будівлі або приміщення, які використовуються для **тимчасового розміщення** переміщеного населення (як на короткий строк, так і на строк, який неможливо визначити станом на день приїзду) та не призначені для постійного проживання таких осіб.

Внутрішньо переміщені особи, які перебувають в місцях тимчасового поселення:

- i. очікують подальшого переміщення (у цьому випадку місця тимчасового поселення функціонують у якості транзитних центрів);
- ii. тимчасово перебувають у разі відсутності іншого місця проживання (у зв'язку з його руйнуванням, відсутністю доступу, або небезпекою для життя тощо).

Роз'яснювальна пам'ятка для цілей адвокації: оскільки місця тимчасового поселення призначені лише для короткострокового розміщення осіб, в них загалом не надають широку гуманітарну допомогу. Національні або міжнародні програми підтримки призначаються, в основному, для місць компактного поселення (пункт "с"), які призначені для розміщення ВПО на період щонайменше декілька днів або тижнів. Як у випадку місць компактного поселення, потреби мешканців можуть змінюватися із часом, а відтак змінитись можуть й механізми надання їм підтримки, щоб допомогти людям стати на ноги та перейти до самозабезпечення себе усім необхідним. В особливості, такі приміщення, які призначені для цілей освіти, рекомендується «не використовувати для будь-якої інших цілей, не пов'язаних з освітою, навіть на тимчасовій основі»²

- c. Місця компактного поселення** — це місця, адаптовані для компактного **більш довгострокового проживання** внутрішньо переміщених осіб (наприклад, містечка зі збірних модулів, гуртожитки, оздоровчі табори, будинки відпочинку, санаторії, пансіонати, готелі тощо).

Роз'яснювальна пам'ятка для цілей адвокації: Кластер просуває ідею офіційного визнання статусу місць компактного поселення (або через укладання угоди з власником приміщень або з місцевими органами влади) з метою інтеграції раніше невизначених місць компактного поселення у програми надання допомоги, щоб ВПО, які там проживають, були включені у програми соціальної підтримки.

Характерні особливості об'єктів:

- I. **Незапланований об'єкт** — об'єкт, який був **адаптований**, тобто об'єкт, який було створено у приміщеннях, які не призначені для проживання (наприклад, школи, офісні будівлі, церкви тощо). Такі об'єкти можуть не мати певних умов, необхідних для цілей проживання.

² Керівництво IASC 2020 <https://interagencystandingcommittee.org/other/interim-guidance-covid-19-prevention-and-control-schools>

- II. **Запланований об'єкт** — такий об'єкт, що був створений у приміщеннях, спеціально призначених для проживання, та таких, що мають всі необхідні для цього умови. Однак варто пам'ятати, що ці приміщення не призначені як довгострокове рішення житлових питань ВПО.
- III. **Земельна ділянка / приміщення, де розташовано об'єкт, можуть перебувати у:**
- державній власності (можуть належати до сфери управління та перебувати на балансі центральних органів влади або державних підприємств);
 - комунальній власності (тобто належати територіальній громаді);
 - приватній власності.
- IV. **Договір про проживання** з особою, якій надається можливість проживання на певному об'єкті, може:
- укладатися;
 - не укладатися.
- V. **Типи будівель** будуть відрізнятися для різних об'єктів, що впливатиме на можливість їхнього використання та необхідні послуги. Наприклад, об'єктами можуть бути гуртожитки, школи, дитячі садки, санаторії, муніципальні будівлі тощо.
- VI. **Необхідність здійснювати будь-яку оплату** у зв'язку з розміщенням:
- відсутність необхідності здійснювати будь-яку оплату у зв'язку з розміщенням;
 - необхідність внесення плати за оренду у зв'язку з розміщенням на об'єкті; та / або
 - необхідність здійснювати оплату комунальних послуг, електроенергії, газу або здійснювати інші подібні платежі у зв'язку з розміщенням; та/або
 - необхідність здійснювати будь-які інші виплати.